

ARKITEKTUR

En tur på nasjonalmeieret

En liten utstilling av arkitekturmodeller åpner døren til ikke bare ett, men to autonome, kunstfilosofiske universer på Blaker meieri.

Blaker meieri
WARBURG-MODELLER
PÅ BLAKER
29. mai-6. juni

I 1921 skjedde det to ting som ikke et menneske i verden kan ha trodd at noensinne skulle ha noe som helst med hverandre å gjøre:

I Kreuzlingen i Sveits ble den jødiske bankarvingen og kunsthistorikeren Aby Warburg lagt inn på Ludwig Binswangers nevrologiske klinikk for behandling av manisk depresjon og schizofreni. Her skulle han senere sementere sin legende-status innen sitt fagfelt ved å holde en sagnomsust forelesning om kunst hos nordamerikanske urfolk.

Samtidig, et helt annet sted:

Noen mil nordøst for Kristiania ble Huseby gjort til kommunesenter i den nyopprettede Blaker kommune. Det pågikk også storstilt kraftutbygging på Blaker på den tiden, og sammen med skogdrift, landbruk og meierivirksomhet ble grunnlaget lagt

for den trygge og trivelige jordbruksbygda vi kjenner i dag.

Hopp frem til 2021, nøyaktig 100 år senere: Via en rekke tilfeldigheter konvergerer disse to hendelsene i form av utstillingen *Warburg-modeller på Blaker*. Hvis du vil se den, har du bare helgen på deg før utstillingen skal videre til Hamburg og London. Det er litt som en solformørkelse, der to himmellegemer krysser hverandre før de fortsetter til hver sin kant av universet igjen.

En vakker dør

Denne innledningen oppleves kanskje i overkant mystisk. Men jeg skriver den slik av en åpenbar grunn: Synes du denne typen intrikate tankebaner og dveling over usynlige og usannsynlige sammenhenger er interessant, er Warburg-modellene midt i blinken for deg.

Hvis ikke er det kanskje best du holder deg hjemme. For dette er en type utstilling der materialet som vises frem, på sett og vis er en dør inn til et større tankeunivers som krever din fulle til-

stedeværelse og betydelige forkunnskap om du skal få noe ut av den.

Eller mer presist: Utstillingen er en liten og *svært vakker* dør, som konkret består av seks mellomstore arkitekturmodeller med tilhørende plantegninger og snitt.

Disse modellene er altså særdeles delikate som objekter og har en åpenbar egenverdi, produsert av studenter fra Arkitektur- og designhøgskolen i Oslo som har gått kurset «Warburg models». Som i sin tur er del av forskningsprosjektet «Re-inscribing the Warburg Institute» ved OCCAS (the Oslo Centre for Critical Architectural Studies).

Modellene er altså vakre å se på, men direkte kommuniserende er de ikke. Derfor vil alle gjester på Blaker bli vist eksklusivt rundt av en av de ansvarlige for utstillingen. De vil bli servert en rik og mangslungen historietime. Men la meg servere en liten smakebit:

Gal/genial

Aby Warburg (1866–1929) var altså arving til en bank, men ga

opp familieformuen for å gjenoppfinne seg som verdens fremste kunsthistoriker. Det eneste han krevde av broren som tok over familiebedriften, var at han skulle få kjøpe så mange bøker han ville. Det sa broren ja til. Og da Aby døde i 1929, etterlot han seg både nyskapende teorier om hvordan antikkens kunst og tankeverden hadde overlevd inn i moderniteten og en gigantisk boksamling som var plassert i en egen bygning i Hamburg som huset et institutt i hans eget navn, altså Warburg-instituttet.

I 1933 ble instituttet flyttet til London for å holde nazistene på armlengdes avstand, og boksamlingen har i alt hatt fire ulike hjem. Disse husene (pluss to til) er det modeller av på Blaker. Og det er nettopp dette som er selve utgangspunktet for utstillingen: Ønsket om å undersøke hvordan Warburgs særdeles idiosynkratiske kunsthistoriske ideer ble overført til byggets form med tilhørende tekniske installasjoner.

Gitt plassen jeg har til rådighet, må jeg nesten stanse histo-

rien om Warburg her. Men la meg antyde at Aby var typen som insisterte på å katalogisere bøker etter tema, ikke forfatter. Og at tematikken svarte til hva han selv til enhver tid mente var rett inndeling – noe som varierte en god del. Ikke lett å være bibliotekar her, altså.

Enter Guttormsgaard

Men som det står i innledningen, er det ikke bare ett, men *to* kunstteoretiske universer du blir invitert til gjennom denne utstillingen. For selve utstillingsstedet disse Warburg-modellene er plassert i, er så langt fra en hvit boks som du kan komme. For sammen med den mektige utsikten over Glomma vil jeg si at rommene som huser utstillingen, er minst like dominerende som selve modellene.

Hvis du ikke allerede er kjent med Blaker meieri, må jeg bare skynde meg å si at dette er et av Norges aller mest særegne kunstinstitusjoner. Her levde, arbeidet og ikke minst samlet kunstneren Guttorm Guttormsgaard fra slutten av 1980-tallet og frem til sin død i 2019. Bygningen fremstår som like deler nedslitt arbeidernes hus (det brukes fremdeles til konfirmasjoner og den slags), arkiv over en av Norges største og merkeligste kunstsamlinger og altså som utstillingslokaler – i dette tilfellet i den delen av meieriet som var Guttormsgaards egen leilighet – som igjen var meieribestyrerens bopel frem til 1960-tallet.

Og selv om Guttormsgaards seng er tatt bort, er det ikke ryddet mer enn at det står nattbordene igjen, sammen med det meste av løsøret som i sum utgjør en særdeles brokete og aparte scenografi.

Dermed kan du kanskje begynne å ane at det ikke er helt tilfeldig at Warburg fant veien til Blaker. For det er umulig ikke å se sammenhengen mellom Aby Warburg og Guttorm Guttormsgaard, to særdeles autonome personligheter som begge etterlot seg en kunstnerisk arv i form av svært personlige samlinger.

For noen vil det å bevege seg inn i krysningspunktet mellom disse to menneskene være som å bivåne et slags kosmisk kaos. For andre er det en kunsthistorisk begivenhet.

Og i alle tilfeller er det bare 23 minutter med tog fra Oslo.

Gaute Brochmann

Skynd deg! Hvis du vil se utstillingen *Warburg-modeller på Blaker*, har du bare helgen på deg før utstillingen skal videre til Hamburg og London, skriver Gaute Brochmann. Her er modellene av Kulturwissenschaftliche Bibliothek Warburg (1926) og Planetarium (1930) i Hamburg.

TOR S. ULSTEIN / KUNSTDOK

